

اصول و مبانی حسن نیت در قراردادها

(بررسی موضوعی در کشورهای غربی، حقوق اسلام و ایران)

مؤلف

مهدی مطلبی

مستشار سابق دادگستری و دانشجوی دکتری حقوق جزا و جرم شناسی

انتشارات قانون یار

۱۳۹۸

سرشناسه	:	مطلبی، مهدی، ۱۳۶۳-
عنوان قراردادی	:	ایران، قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	:	اصول و مبانی حسن نیت در قراردادها (بررسی موضوعی در کشورهای غربی، حقوق اسلام و ایران)/مؤلف مهدی مطلبی.
مشخصات نشر	:	تهران: انتشارات قانون یار، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	:	۱۵۶ ص.
شابک	:	۹۷۸-۶۲۲-۲۲۹۱۰۳-۷
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
موضوع	:	حسن نیت (حقوق)
موضوع	:	Good faith (Law)
موضوع	:	حسن نیت (حقوق) -- ایران
موضوع	:	-- Iran Good faith (Law)
موضوع	:	قراردادها
موضوع	:	Contracts
موضوع	:	قراردادها -- ایران
موضوع	:	Contracts -- Iran
موضوع	:	قراردادها -- مطالعات تطبیقی
موضوع	:	Contracts -- Comparative studies
موضوع	:	حقوق تطبیقی
موضوع	:	Comparative law
رده بندی کنگره	:	K۵۷۹
رده بندی دیویی	:	۳۴۴
شماره کتابشناسی ملی	:	۶۰۸۰۱۵۹

انتشارات قانون یار

اصول و مبانی حسن نیت در قراردادها

(بررسی موضوعی در کشورهای غربی، حقوق اسلام و ایران)

تألیف: مهدی مطلبی

ناشر: قانون یار

ناظر فنی: محسن فاضلی

نوبت چاپ: اول-۱۳۹۸

شمارگان: ۱۱۰۰ جلد

قیمت: ۴۲۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۹-۱۰۳-۷

مرکز پخش: تهران، میدان انقلاب، خ منیری جاوید، پلاک ۹۲

۰۲۱۶۶۹۷۹۵۲۶ ۰۲۱۶۶۹۷۹۵۱۹

تقدیم به

پدر و مادر عزیز و مهربانم

که در سختی‌ها و دشواری‌های زندگی، همواره یاری‌دهنده و حامی من بوده‌اند و مطمئن‌ترین تکیه‌گاه من بوده‌اند.

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۱۱
فصل نخست.....	۱۵
کلیات و مفاهیم.....	۱۵
مبحث نخست : واژه شناسی.....	۱۵
گفتار نخست: اصل.....	۱۵
بند نخست : مفهوم لغوی.....	۱۶
بند دوم : مفهوم اصطلاحی.....	۱۶
گفتار دوم: حسن نیت.....	۱۷
بند نخست : مفهوم لغوی.....	۱۷
بند دوم : مفهوم اصطلاحی.....	۱۹
مبحث دوم: تاریخچه.....	۲۳
گفتار نخست : حسن نیت در حقوق روم.....	۲۳
گفتار دوم : حسن نیت در قرون وسطی.....	۲۶
گفتار سوم : حسن نیت در قرن ۱۹ میلادی.....	۲۷
مبحث سوم: اهداف و ویژگی های حسن نیت.....	۲۸
گفتار نخست : هدف حسن نیت.....	۲۸
گفتار دوم : ویژگی های حسن نیت.....	۳۰
گفتار سوم: تاثیر پذیرش مبنای حسن نیت قراردادی بر سایر شاخه های حقوق خصوصی.....	۳۴
بند نخست : حسن نیت در حقوق مسئولیت مدنی.....	۳۵
بند دوم : حسن نیت در حقوق تجارت.....	۴۱
بند سوم : حسن نیت در حقوق تجارت الکترونیک.....	۴۴
بند چهارم: حسن نیت در حقوق بیمه.....	۴۶
مبحث چهارم: حسن نیت به عنوان رابط حقوق و اخلاق.....	۴۹

گفتار نخست: رابطه حقوق و اخلاق ۴۹

گفتار دوم: حسن نیت به عنوان مفهومی اخلاقی ۵۱

فصل دوم ۵۳

مبانی اصل حسن نیت در حقوق قراردادها در حقوق کشورهای غربی ۵۳

مبحث نخست: عامل ضرورت در روابط تجاری ۵۴

مبحث دوم: شرط ضمنی ۵۸

بند نخست: رویه متعاملین (شرط ضمنی خاص) ۶۳

بند دوم: عرف و عادت (شرط ضمنی عام) ۶۴

مبحث سوم: اقتضای ذات قرارداد ۶۵

مبحث چهارم: نظم عمومی ۷۰

مبحث پنجم: انصاف به عنوان مبانی حسن نیت ۷۵

مبحث ششم: تحلیل های اقتصادی حقوق ۷۷

مبحث هفتم: تحلیل و جمع بندی مبانی ارائه شده ۷۹

مبحث هشتم: تاثیر پذیرش مبانی در قلمرو و کارکرد اصل حسن نیت در حقوق قراردادها ۸۱

گفتار نخست: قلمرو اصل حسن نیت در حقوق قراردادها ۸۱

بند نخست: مرحله پیش از قرارداد ۸۱

گفتار دوم: مرحله انعقاد قرارداد ۸۵

گفتار سوم: مرحله اجرای قرارداد ۸۹

گفتار چهارم: کارکردهای اصل حسن نیت در حقوق قراردادها ۹۴

بند نخست: کارکرد تکمیلی ۹۴

بند دوم: کارکرد تفسیری ۹۷

فصل سوم ۱۰۱

مبانی اصل حسن نیت در قراردادها در حقوق اسلام و ایران ۱۰۱

مبحث نخست: رعایت صداقت و پرهیز از فریبکاری در معاملات ۱۰۲

گفتار نخست : پرهیز از غش در معامله	۱۰۳
بند دوم : ادله ممنوعیت غش در معامله	۱۰۴
بند سوم : ممنوعیت غش در معامله و رابطه آن با حسن نیت	۱۰۶
گفتار دوم: پرهیز از تدلیس در معامله	۱۰۶
بند نخست : مفهوم تدلیس	۱۰۷
بند دوم : ادله ممنوعیت تدلیس	۱۰۸
بند سوم : ممنوعیت تدلیس در معامله و رابطه آن با حسن نیت	۱۱۰
گفتار سوم: پرهیز از غبن فاحش در معامله	۱۱۱
بند نخست : مفهوم غبن	۱۱۱
بند دوم : ادله ممنوعیت غبن	۱۱۲
بند سوم : ممنوعیت غبن در معامله و رابطه آن با حسن نیت	۱۱۳
گفتار چهارم : رعایت صداقت و پرهیزکاری در معاملات به عنوان مبنای حسن نیت در حقوق قراردادها	۱۱۴
مبحث دوم : قاعده لاضرر	۱۱۵
گفتار نخست : مفهوم قاعده لاضرر	۱۱۵
گفتار دوم : ادله قاعده لاضرر	۱۱۷
گفتار سوم : قاعده لاضرر و حسن نیت	۱۱۸
بند نخست : رابطه بین قاعده لاضرر و حسن نیت	۱۱۹
بند دوم : لاضرر به عنوان مبنایی برای حسن نیت	۱۲۱
مبحث سوم : قاعده غرور	۱۲۲
گفتار نخست: مفهوم قاعده غرور	۱۲۲
گفتار دوم : ادله قاعده غرور	۱۲۴
گفتار سوم : رابطه بین حسن نیت و قاعده غرور	۱۲۴
مبحث چهارم: شروط ضمنی	۱۲۶
گفتار نخست : مفهوم و مشروعیت شروط ضمنی	۱۲۶

- گفتار دوم : شروط ضمنی به عنوان مبانی حسن نیت ۱۲۹
- مبحث پنجم: نظم عمومی ۱۳۱
- گفتار نخست : نظم عمومی در فقه ۱۳۲
- گفتار دوم : نظم عمومی به عنوان مبانی حسن نیت ۱۳۵
- مبحث ششم: تحلیل و جمع بندی مبانی ارائه شده ۱۳۷
- منابع و مأخذ ۱۴۶

پیشگفتار

حسن نیت مفهومی است اخلاقی که به طور طبیعی ریشه در ذات بشر دارد و با طبع بشر سازگار است و در تمام دوران های تاریخی مورد توجه و دارای اهمیت بوده است. با این وجود هیچ گاه به اندازه دوران فعلی مورد توجه قرار نگرفته است. چرا که حسن نیت در چندسال اخیر شاید بیش از هر مفهوم دیگری در عالم حقوق قراردادهای به گوش رسیده باشد. این وضعیت منجر به اجماع جهانی در پذیرش حقوقی مفهوم مذکور شده است؛ به گونه ای که برخی از سیستم های حقوقی نظیر آلمان در این راه پیش قدم بوده اند و بقیه سیستم های پیشرفته حقوقی چون فرانسه، آمریکا، انگلستان و..... نیز به تدریج به سوی پذیرش مفهوم حسن نیت قدم برداشته اند. کنوانسیون بیع بین الملل کالا نیز از این بحث بی نصیب نماند و پس از بحث و بررسی فراوان در بند ۱ ماده ۷ کنوانسیون، مفهوم حسن نیت در حقوق قراردادهای بیع بین الملل را مورد شناسایی قرار داد. بر اساس این بند، کنوانسیون باید به گونه ای تفسیر و اجرا شود که «رعایت حسن نیت در تجارت بین المللی» ارتقا یابد. اما کنوانسیون در بر دارنده ماده صریحی که طرفین را نیز ملزم به رعایت اصل حسن نیت بدانند نیست. علاوه بر کنوانسیون بیع، در سایر اسناد بین المللی که در حیطه حقوق قراردادهای تهیه شده است، نظیر اصول حقوق قراردادهای موسسه یکسان سازی حقوق خصوصی^۱ و اصول حقوق قراردادهای اروپا^۲ نیز مفهوم حسن نیت مورد توجه قرار گرفت. در «اصول قراردادهای تجاری بین المللی»^۳ موسسه یکسان سازی حقوق خصوصی، و نیز اصول اروپایی حقوق قراردادهای بر خلاف کنوانسیون بیع بین الملل، حسن نیت را به عنوان اصلی که متوجه طرفین قرارداد می باشد مورد توجه قرار داده است. اصول مذکور در ماده ۷ از فصل یک، چنین مقرر داشته است: «هر یک از طرفهای قرارداد در تجارت بین الملل باید، باید بر اساس

^۱ - UNIDROIT .

^۲ - PECL .

^۳ - Principles of International Commercial Contract .

حسن نیت و رفتار منصفانه عمل کند. « هم چنین در اصول حقوق قراردادهای اروپایی نیز بارها به طور مستقیم و غیر مستقیم به اصل حسن نیت ارجاع داده شده است، لیکن اصلی ترین ماده در این خصوص، بند ۱ ماده ۱-۲۰۱ می باشد که چنین مقرر می دارد: « هر یک از طرفین قرارداد باید مطابق با حسن نیت و رفتار منصفانه عمل کند. » در این ماده نیز حسن نیت متوجه طرفین دانسته شده است. این تفاوت بین اصول مذکور و کنوانسیون بیع بین الملل تا حدودی نشان دهنده سیر تکامل رویکرد نسبت به اصل حسن نیت در عرصه حقوق تجارت بین الملل است، سیر تکاملی که در سیستم های ملی نیز رخ نمود و حقوقدانان کامن لا را وا داشت تا مفهوم حسن نیت را در حقوق کامن لا نیز به رسمیت بشناسند، هرچند که مفهوم اصلی آن برگرفته از سیستم گروه کشورهای دارای حقوق نوشته بود. برای مثال در حقوق آمریکا هم پس از کشمکش، اصل حسن نیت مورد پذیرش قرار گرفت و در حقوق انگلستان نیز با وجود انکار اصلی به نام حسن نیت، حقوقدانان این کشور، حسن نیت را در روح حقوق این کشور ساری و جاری می دانستند. بحث های مربوط به حسن نیت به ناگزیر پس از مدتی به سیستم حقوقی ما نیز کشیده شد، به گونه ای که آثار ارزشمندی در این زمینه پدید آمد. پس از این که مفهوم مذکور در حقوق ایران مورد تبیین قرار گرفت بحث های زیادی بر سر شناسایی این مفهوم در سیستم حقوقی ایران در گرفت و برخی از نویسندگان مدعی شدند که مفهوم مذکور در حقوق اسلام و به تبع آن ایران از پیش وجود داشته و مفهوم جدیدی نیست و برخی از مصادیق را نیز ارائه کردند.

پس از این که بحث های حقوقی راجع به حسن نیت در حقوق ما پختگی لازم را پیدا کرده است آن چه اهمیت می یابد شناسایی مفهوم مذکور به طور صریح توسط قانونگذار می باشد، اما از آن جاییکه در حقوق ما به بحث های مبنايي بسیار اهمیت داده می شود، قبل از تقنین در این زمینه لازم است تا مبانی اصل حسن نیت در حقوق قراردادها در حقوق کشورهایایی که آن را

پذیرفته اند مورد بررسی قرار گیرد و سپس مبانی احتمالی این مفهوم در حقوق اسلام و ایران مورد بررسی قرار گیرد تا بتواند راهگشای قانونگذار باشد، چنین دغدغه ای نگارنده را بر آن واداشت تا درصدد تالیف چنین کتابی قلم برداشته و کتاب حاضر را تالیف نمایم.

فصل نخست

کلیات و مفاهیم

در این فصل که برای کل این کتاب جنبه مقدماتی دارد، به طور مختصر به بررسی مطالبی پرداخته خواهد شد که برای ورود در بحث لازم است. از این رو در شش مبحث به ترتیب، مفاهیم پرکاربرد در این کتاب، تاریخچه، ماهیت اصل حسن نیت، قلمرو و جایگاه حسن نیت در حقوق خصوصی، کارکردهای اصل حسن نیت در حقوق قراردادها و حسن نیت به عنوان عامل ربط اخلاق و حقوق بررسی خواهد شد.

مبحث نخست: واژه شناسی

در این مبحث مفاهیم موجود در عنوان کتاب که به کرات در متن این اثر علمی تکرار خواهد شد، بررسی لغوی و اصطلاحی می شود؛ در گفتار نخست واژه اصل، در گفتار دوم ترکیب حسن نیت و در گفتار سوم واژه قرارداد بررسی خواهد شد.

گفتار نخست: اصل

در این گفتار مفهوم لغوی و اصطلاحی اصل طی دو بند بررسی می شود.

بند نخست : مفهوم لغوی

در لغت اصل^۱ را به معانی ۱- ریشه، بیخ، بن، بنیاد ۲- تبار، نژاد، گوهر معنا کرده‌اند.^۲ جمع مصطلح این واژه اصول می‌باشد.

در فرهنگ عمومی آکسفورد، کلمه‌ی "Principle" به معنای قاعده اخلاقی یا باور محکمی که اعمال فرد را تحت تأثیر قرار می‌دهد، قانون و قاعده و قانون کلی علمی، آمده است.^۳

بند دوم : مفهوم اصطلاحی

در اصطلاح حقوقی کلمه اصل ممکن است در معانی چندی بکار رود؛ اصول لفظیه، اصول عملیه، اصول حقوقی، اصول دادرسی و شیخ انصاری اصل را به معنای زیر به کار برده‌اند:^۴

۱- اصل به معنای راجح: این معنا را محقق کرکی در کتاب جامع المقاصد به کار گرفته‌اند که به معنای غلبه است، این غلبه یا در بین افراد وجود دارد یا در مکان‌ها.

۲- اصل به معنای قاعده: این معنای اصل از عمومات ادله بدست می‌آید و در مواردی که شکی حاصل می‌شود مراجعه به آن واجب می‌شود. به عبارت دیگر اصل در اینجا به معنای قاعده است و قاعده حکمی کلی است که منشأ تحصیل حکم جزئی می‌شود.

۳- اصل به معنای استصحاب: استصحاب به معنای ابقاء ماکان است، یعنی هرگاه ما در وجود یا عدم چیزی که قطعاً در پیش وجود داشته شک کنیم بقاء آن را پیشاپیش مفروض می‌دانیم تا زمانی که خلافش اثبات شود.

^۱ . Principle.

^۲ . محمد معین، فرهنگ فارسی، انتشارات امیرکبیر، چ ششم، ۱۳۶۲، ص ۲۹۳

^۳ . Oxford Advanced learners dictionary, Oxford University press, ۲۰۰۰, p ۱۰۰۴.

^۴ . الشیخ مرتضی الانصاری. کتاب المکاسب. قم موسسه النشر الاسلامی ۱۴۲۲ هـ.ق، ص ۲۱۴

۴- اصل به معنای لغوی آن: یعنی همان بن و ریشه.

اصل می‌تواند در هر یک از معانی فوق به کار رود اما آنچه ما قصد بررسی آن را داریم اصل در معنایی است که در ترکیب اصول حقوقی به کار می‌رود. در این معنا اصل به معنای راجح یا استصحاب یا معنای لغوی آن نیست بلکه اگر در مقام تطبیق بحث حاضر با گفتار شیخ انصاری برآیم اصل به معنای قاعده است چرا که متضمن حکمی کلی است. از این رو وقتی که گفته می‌شود اصل حسن نیت در حقوق قراردادها، بدان معنی است که حسن نیت به عنوان حکمی کلی و فراگیر بر تمام قراردادها و بر تمام مراحل قرارداد حاکم است.

گفتار دوم: حسن نیت

در این گفتار مفهوم لغوی و اصطلاحی ترکیب حسن نیت، طی دو بند بررسی می‌شود.

بند نخست: مفهوم لغوی

حسن نیت ترکیبی است از دو واژه « حسن » و « نیت ». بنا براین برای بررسی لغوی معنای این ترکیب باید معنای هر کدام از این دو واژه جداگانه بررسی شود. حسن نیت در فارسی معادل Good Faith انگلیسی، La Bonne Foi فرانسوی و حسن النیة عربی است. البته در اسناد بین المللی^۱ که این واژه به کار برده شده است، در نسخه انگلیسی Good Faith and Fair Dealing آمده است، که علی الظاهر ناشی از تفاوت اصطلاح است و از لحاظ معنا تفاوتی با معادل های این واژه به سایر زبان ها ندارد. البته برخی از نویسندگان سعی کرده اند با بررسی دقیق معنایی این دو ترکیب، یعنی Good Faith و Fair Dealing بین آن ها تمایز قائل شوند.

^۱ - Principles of International Commercial Contracts, International Institute for the Unification of Private Law, ۱۹۹۴.

^۱ ولی به نظر می رسد که اگر چه این بررسی از نظر لغوی صحیح باشد اما در ترجمه متن این اسناد به انگلیسی دقیقاً معادل Bonne Foi واژه Good Faith and Fair Dealing آمده است و این نشان دهنده این است که اضافه شدن این ترکیب به Good Faith نباید موجب ایجاد تفاوت معنایی بین این واژه و معادل های آن به سایر زبان ها شود. شاید بتوان گفت از آن جاییکه ترکیب Good Faith در انتقال دقیق معنایی که در کشوری مانند فرانسه از کلمه Bonne Foi برداشت می شده، نارسا به نظر می رسیده است، نویسندگان این اسناد تصمیم گرفتند که ترکیب Fair dealing را نیز به آن اضافه کنند تا بتواند مفهوم و معنای مورد نظر را برساند. در این مورد در بند دوم بیشتر بحث خواهیم کرد.

حسن در لغت به معنای « نیکو شدن، خوب شدن، زیبا شدن، خوبی، نیکویی و زیبایی » آمده است ^۲ و برای کلمه نیت نیز معنای « قصد، عزم و آهنگ » ذکر شده است ^۳. بنابراین سرجمع می توان گفت که حسن نیت در لغت یعنی نیکویی و زیبایی قصد. در فرهنگ حقوقی بلک ^۴ ترکیب Good Faith به معنای « حالت ذهنی ای که شامل، درستی در باور و هدف، وفاداری به عهد یا پیمان، رعایت استانداردهای متعرف تجاری در معاملات و فقدان قصد فریب یا تحصیل امتیازات گزاف » آمده است. ^۵ اما به دلیل وجود ابهام ذاتی که حتی در مرحله بررسی لغوی نیز آشکار است، ناچاریم که بررسی بیشتری کنیم و از آن جا که « تعرف الاشیاء باضدادها »، مفهوم سوء نیت نیز باید مورد توجه قرار گیرد.

^۱ - ربیعا اسکینی و رضا نیازی شهرکی، مفهوم اصل حسن نیت و رفتار منصفانه، فصلنامه حقوقی گواه، شماره ۱۰، پاییز

۸۶ ص ۸.

^۲ - حسن عمید، فرهنگ عمید، ص ۷۹۲.

^۳ - همان، ج دوم، ص ۱۹۳۰.

^۴ - Black Law Dictionary .

^۵ - Bryan A. Garner, Black Law Dictionary, Thomsonpub, ۲۰۰۴, p ۷۱۳.

سوء نیت چون حسن نیت یک ترکیب می باشد که از دو واژه سوء و نیت تشکیل یافته است. و در انگلیسی معادل Bad Fith می باشد. در فرهنگ بلک Bad Fith این گونه تعریف شده است: « نادرستی در باور یا هدف »^۱. در فارسی « سوء » در لغت به معنای « بدی، شر آفت، فساد » آمده است^۲ و معنای نیت نیز که در پاراگراف قبل بررسی شد، در مجموع برای دستیابی به معنای روشنی از حسن نیت باید معنای آن را به همراه سوء نیت با هم در نظر داشت.

بند دوم : مفهوم اصطلاحی

بر سر مفهوم حسن نیت در حقوق به ویژه حقوق قراردادها مناقشه فراوان وجود داشته است. این مناقشه تا حدود زیادی ناشی از ابهام ذاتی است که در این اصطلاح وجود دارد. حسن نیت مفهومی است که در عین سادگی از پیچیدگی خاصی برخوردار است. در این مورد نظرات زیادی، عمدتاً از سوی حقوقدانان غربی، ارائه شده است، که این نظرات بعضی عیناً و بعضی به نقل از برخی از نویسندگانی که در داخل به موضوع پرداخته اند، ذکر می شود و در نهایت با توجه به تحلیل های موجود تعریف نهایی ارائه می شود. برخی از نویسندگان حسن نیت را به عنوان مفهومی غیر قابل تعریف^۳ یا مفهومی که به طوری که شایسته است قابل تعریف نیست، دانسته اند.^۴ برخی از نویسندگان نیز به جای ارائه تعریفی ایجابی از حسن نیت به تعریفی سلبی از آن پرداخته اند، پرفسور سامرز حسن نیت را به عدم وجود قصد ایجاد ضرر و عدم رفتار مغایر با

^۱ - Ibid, p ۱۴۹.

^۲ - حسن عمید، فرهنگ فارسی، منبع پیشین، ذیل واژه .

^۳ - Paul J. Powers, Defining the Undefinable: Good Faith and the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, Journal of Law and Commerce, vol ۱۸, ۱۹۹۹.

^۴ - Troy Keily, Good Faith and the Vienna Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG), Vindobona Journal of International Commercial Law and Arbitration, Issue ۱, ۱۹۹۹, p. ۱۵.

استانداردهای معقولی که توسط رویه های تجاری احراز شده است، تعریف می کند.^۱ در یک تعریف ایجابی از حسن نیت برخی از نویسندگان، تعاریف زیر را از حسن نیت ارائه کرده اند:

بی طرفی^۲، رفتار منصفانه^۳، معقولیت^۴، استانداردهای معقول و متعارف معامله منصفانه^۵، استانداردهای اجتماع در رابطه با شایستگی، انصاف و تعقل^۶، صداقت در عمل^۷، رفتار شایسته^۸، یک مفهوم عام اخلاقی^۹، روح همکاری^{۱۰}،^{۱۱}

همه این تعاریف که برای روشن شدن مفهوم حسن نیت به کار رفته اند همان ابهام موجود در مفهوم حسن نیت را دارند و هیچ کدام روشن تر از اصطلاح مذکور نیستند. از طرف دیگر اگر چه اصطلاحاتی نظیر صداقت، تعقل و معامله منصفانه جهت تعدیل رفتار غیر اخلاقی می باشند اما هر کدام از آن ها در مورد خاصی کاربرد دارند و همگی به مفهوم واحدی اشاره ندارند. برای مثال در حالیکه صداقت به یک مفهوم ذهنی نظر دارد، معامله منصفانه حاکی از وضعیتی عینی است. به علاوه می توان تصور کرد که عملی غیر معقول ولی صادقانه باشد.^{۱۲} هم چنین برخی از نویسندگان این مفهوم را به عدالت^{۱۳} برگردانده اند. و ایراد این نظر نیز آن است که هر آن چه که

^۱ - به نقل از میرقاسم جعفرزاده، حسین سیمایی صراف، حسن نیت در قراردادهای بین المللی: قاعده ای فراگیر یا حکمی استثنایی، مجله تحقیقات حقوقی، شماره ۴۱، ص ۱۳۶.

^۲ - fairness.

^۳ - fair conduct.

^۴ - reasonableness .

^۵ - reasonable standards of fair dealing.

^۶ - community standards of decency, fairness or reasonableness.

^۷ - honesty in fact .

^۸ - decent behavior.

^۹ - a common ethical sense.

^{۱۰} - a spirit of solidarity .

^{۱۱} - Sim Disa , The Scope and Application of Good Faith in the Vienna Convention on Contracts for the International Sale of Goods, ۲۰۰۱, available online at: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/sim1.html#int>.

^{۱۲} - Ibid.

^{۱۳} - justice .